

VENELAGET OLAV H. HAUGE

Medlemshefte for Venelaget Olav H. Hauge, stifta 1999

JULI 2021

Innhald

Leiaren har ordet	2
Då Smed-Ola sprøyte aplane av Olav H. Hauge	4
Med Olav H. Hauge til minnesamling over Olav Nygard. Av Marit Hafting	6
Livshistorie og risikoprojekt. Av Anne Karin Fønneland	7
Bokmelding. Olav H. Hauge og trea. Av Arne Sunde	12
Plantenavn i Olav H. Hauge dikt, henta frå Olav H. Hauge i planteriket. Av Åsmund Bjørnstad	14
Revebjøllor i grustaket av Olav H. Hauge	19
Ikorn av Olav H. Hauge	20
Essay om Det er den draumen. Av Simon Uceda Velez	21
Veikt er det strået som stend åleine. Av Arne Skjerven	31
Mutasjoner her og der - om Raud Prins. Av Olav Ljones	32
Kort om skribentane i dette heftet	34

Naturtap er tema for poesifestivalen i år. I dette nummeret har me samla fleire prov på at Olav H. Hauge hadde eit nært tilhøve til naturen.

Det er ein artikkel om plantenavn i dikta henta frå ein artikkel av Åsmund Bjørnstad. Her får lesaren eit komplett oversyn over planter som er omtala i dikta til Hauge. Det er og teke med bokmelding av ei bok om Olav H. Hauge og trea, som er skriven av Anne Karin Fonneland.

I dagboka er det omtale av mange turar til fots eller på ski som Olav H. Hauge hadde, og ein kan vise til at han skreiv ein rik tekst om Fjella omkring Finse i årbok 1950 til Den Norske Turistforening.

Idar Stegane har siste året gjeve ut ei bok «Nordiske dikt i hundre år. Lesingar» Her er brei omtale av artiklar av Espen Stueland om Hauge og natur og økologi, og toksikologi. Espen Stueland har ein artikkel i Venelagsheftet for oktober 2015. «Et toksikologisk motiv i Olav H. Hauges dikting» (sjå heimesida til Venelaget).

Eit av dikta som Stueland peiker på i si drøfting er diktet «Då Smed Ola sprøyte aplane». Dette er eit dikt som stod i dei første sokalla Hjeltnesskrift utgjeve i 1941 (Hagebruksskulen Hjeltnes 1901–1941). Det er eit særmerkt

Haugedikt ved at det fortel om ein namngjeven person, smed-Ola. Det er og særmerkt ved at diktet er illustrert av Edvin Danielsen. Edvin Danielsen frå Fana var elev på Hjeltnes, ferdig i 1940. Diktet er ikkje teke med i «Dikt i samling», og det vart heller ikkje inkludert i samlinga «Seljefløyta» som Bodil Cappelen ga ut i 2018. So ein kan vel seia at Stueland drøftar Hauge sitt toksikologiske motiv knytt til eit litt atypisk Hauge-dikt. Likevel gjer det som Stueland skriv ei djupare forståing av Hauge sin poesi.

Det er ikkje tvil om at Hauge var oppteken av natur og ikkje lika inngrep og endringar i naturen. Samstundes kan ein vel og seia at Hauge som poet og i sine tankar om poesi ikkje lika den poesien som var kampdikt eller politiske dikt. Diktet «Me legg bekk i røyr» er nok ikkje eit kampdikt mot kraftutbygging, men om ei lita og praktisk omlegging av ein bekk nær eit gardstun.

I dagbøkene til Olav H. Hauge er det heller ikkje mange kommentarar om aktuelle saker som handlar om naturvern. Ein stad skriv Hauge om kraftutbygginga i fjella mellom Osa og Eidfjord. Han fryktar at arbeidet vil forstyrre reinsflokkane som han kan sjå frå Rossvold. Eg kan i farten ikkje finna at Hauge i dagboka nemner viktige

miljøkampanjar som Mardøla eller Alta-aksjonane.

No for tida er den politiske debatten mykje retta mot spørsmål om ein skal stogga oljeleiting og utvinning. Det er omsynet til utslipp av CO₂ og klima som særleg er grunnen til dette. So kan ein merka seg at Olav H. Hauge i ein liten notis i dagboka tek opp om ein skulle la olja liggja i ro (dagboka band IV side 375 frå 29. april 1977).

«Elles berre olje. Skil seg um dei kan stengja røyri i dag. Uhyggeleg. Galenskap».

Dette er sterke ord som ein kan undra seg over. Går ein attende i historia kan ein truleg finna ei forklaring ved at desse orda vart skrivne samstundes med ei av dei alvorlegaste hendingane i oljeverksemda, ulukka med utblåsing på Bravoplattforma. 29. april er om lag same dagen som dei amerikanske olje-heltane Red Adair og

Boots Hansen saman med norske ekspertar fekk stogga utblåsinga. Mange, ikkje berre Olav H. Hauge, var uroa over oljeverksemda i desse dagane.

So eg trur at oppsummeringa til Idar Stegane står seg. Hauge var sterkt knytt til natur. Han var uroa over endringar i naturen, men er ikkje rekna som ein diktar som skriv politiske dikt for å fremja ei sak, vern om naturen. Til same tid er det ikkje tvil om at diktarverket og Hauge si tilnærming har inspirert mange av lesarane til å ta del i kampen mot tap av natur.

Idar Stegane skriv i si elektroniske bok frå 2020 side 194 «Olav H. Hauge har dikt gjennom heile forfattarskapet som kan seiast å gi uttrykk for et økologisk syn på tilværet. Det skjer ikkje primært referensielt og direkte, men meir gjennom skildringar og stemningar ofte i utsøkt språk».

INNBETALING AV LAGSPENGAR

Det er nokre som ikkje har betalt for 2021 og som vi gjerne vil ha med i laget vidare. Venelaget skal ha eit program under Poesifestivalen kl. 14 den 4. september 2021 på Rossvold og medlemmane får billett til halv pris.

Dei årlege lagspengane er kr 250 og betalast inn på konto 3450 30 01960 ved kasserar Anders Opheim, Hjeltnesvegen 109, 5730 Ulvik. Du kan og Vippsa til: #586853

Skriv tydeleg namn og adressa til avsendaren og send e-post-adressa til ola-lj@online.no

Då smed-Ola sprøytte aplane.

Av Olav Hauge. Tegna av Edv. Danielsen.

Burti geila ligg smidja hans Ola
beint inni bakken, rett i mot sola.
Han hev den der molen
med vinbær og kålen.
Men ovanum gjerdet
stend både plumme og pære.
Um hausten det lyste og raudna,
og Smed-Lina putra og pauna:
«Til vårs lyt du planta, du Ola,
so borna fær eple til jola».
«Ja, vert det 'kje fred,
so lyt det vel te»,
grein Ola smed.

Um våren strauk Ola til Rame
og henta trea med same.
«Men trea må skjerast», sa mannen.
og «sprøyting må lærast», sa grannen.
— Ola sette trea ved nova
til livd for bua og stova.
Dei fekk den pålagde skjøtsel
med vatning og rikeleg gjødsel,
og då han fekk stytt dei med soks,
sku' du berre set kor dei voks!
Dei lika væta og hiten
og vart kålande grøne i liten.

Men so tok trea til stura,
og Ola gjekk lenge og fura
fyrr han endeleg såg kvar det stakk.
Jau trea var fulle av makk!
Og Per som var kunnig, fortalde
at slikt var ei sykje på alde.
Han kom med råder og skjema
og la so sakleg ut sit tema
at smeden vilde ikkje bia:
I morgon sku' makken få svida!

So rørde han tobakk og såpe
med ungane storøygde glåpe'.
For no ska makken og lusa
bli passande øre og rusa.
Og Smed-Ola sprina og sprøytt
og miksa og blanda og bløytt.
— Men kreket og åtet
lika visst tobakken godt.
Dei vart litt sljoe og våte,
men lus krak som fyrr etter skotet,
og åmone maula på Glott.
Men då vart han Smed-Ola galen,
og det fall slike ordlag i talen
som stundom kan høva ein smed.
— So henta han loddelampen,
sette upp fræsen
og sveid yver kvart einaste tre!
Og truleg laut avåtet te....

MED OLAV H. HAUGE TIL MINNESAMLING OVER OLAV NYGARD

«Nygard var ein stor diktar» av Marit Hafting

Frå Hordaland 6. juli 1994.

10. juli 1974 ville Olav Nygard vore 90 år. Han vart berre 40 år. Søndag 14. juli 1974 skipa Voss mållag til tur til fødestaden Krossen i Modalen. Me budde på Voss den gongen. Mannen min, Johannes Kvestad, var med i styret i Mållaget og skulle leie samlinga på Krossen og foran støtta av Nygard nede på Mo. Han kom rett frå Universitetet og var ein garva studentpolitkar, så dette oppdraget tenkte han å ta på strak arm. Dagen før avreise stakk han som snarast innom biblioteket

for å sette seg inn i bakgrunnen og diktinga til Nygard, som ei førebuing. Det synt seg ikkje å vere so greit, Olav Nygard er ein diktar som krev meir enn ein times skårlesing. Gode råd vart dyre.... Heldigvis kom Olav H. Hauge, som skulle vere med på turen, opp frå Ulvik med bussen om kvelden for å overnatte. Han gav oss ei tredobbel førelesing utover kvelden og natta om Olav Nygard, om livssoga og ikkje minst diktinga. I løpet av den ljose sommarnatta kom Olav Nygard gradvis tydelegare fram ettersom Hauge fortalde og me las dikt og samtalte. For meg vart det inngangen til ei dikting som har gitt mykje glede og innsikt.

Neste morgen smurde me nistepakke og for av garde store og små med buss og sandskute, og møteleiaren var godt førebudd for oppgåva.

15. juli 1974 skreiv Hauge fyljande om turen til Modalen i dagboka. «..... Då me sat og fekk oss mat – me hadde niste med – i tunet på Nygard, snakka eg med ein gamal mann som hadde kjent Nygard godt, han var gardbrukar frå ein gard til bytes med Nygard. Eg spurde han kvar Såtehonn var. Nei, ikkje noko fjell hadde det namnet der ikring. Såtestølen, sa eg. Nei,

ingen støl i Modalsfjelli heitte det. Javel. Det sa meg mykje. Nygard dreiv ikke naturskildring i realistisk meining. Diktinga hans er eit imaginært univers, typisk for den symbolisten han var. Likevel, det er mangt som minner um naturi, ei typisk våt frodig Vestlandsnatur i diktingi hans.

Mange av dikti til Nygard er klagedikt, der hans eigne vanskar kjem sterkt til ords. I «Mann» er slikt yvervunne, det er ålment, ei sterk hylling til menneskeverdet og manns vilje og evle. Eit sigersdikt. Eit slikt dikt kan lyfte ein veik vilje.

For dei som er uppalne med den romantiske diktingi, er den moderne diktingi heilt uskynleg, det er ikkje dikt i det heile.

Stort set kan ein segja at den tradisjonelle diktingi på vers helst lika å skildra ljospunkti i tilværet,

lukkestundene. Skildra dei døden og ulukka, skulde likevel mannen sigra gjennom ånd, lyfta seg yver naudi, døden og ulukka.

Ja, ja. Det er ingen ting å segja på dette. Livet var hardt, det var ikkje noko løge at dei klengde seg ved voni, ljospunkti, den vesle lukka her var. Rett nok var slike stunder fåe og sjeldsynte, men det fanst sæle nok i eit anna tilvære, sæleheimar i det uendelege. Der vende dei augo og hugen og tok ut på borg. Å, mannen er underleg!

Nygard. Symbolist. Imaginært univers. Men ikkje blodlaust, abstrakt. Men eit konkret, frodig, livfullt univers, dynamisk, stridande i skaping. Eller fredfullt, kvilande, drøymande. Jau, Nygard var ein stor diktar.

Vegen var smal, det var som å køyra på ein sytråd.»

LIVSHISTORAR OG RISIKOPROSJEKT av Anne Karin Fonneland

Det er haust. Eg skulle ha plukka plummer i Hardanger, men det er ingen plummer dette året. Våren vart for kald for humler og bier då blomane var der. Det blir også ein dårleg eplehaust då epla vart angripne av rognebærmøll. Lite rognebær, slik det er i år, aukar faren for at møllen går til angrep på epla. Den mangelfulle plommehausten er berre litt trist for oss, men det er eit stort og alvorleg problem for fruktbondene som skal leva av det.

I dei siste åra har eg nyoppdaga trea fordi eg veit at dei er viktigare enn eg trudde. Eg merkar at eg er redd for frukttrea om våren. Vil det koma normale temperaturar? Vil det koma humler og bier som kan pollinera? Eg ser på fruktbløminga med ny respekt. Angsten ligg like under når eg går slik og observerer. Kor lenge vil dette vara? Klarar vi å halda liv i biene? Har humlene alltid vore så små? Det var mest ikkje veps dette året. Kvar er vepsen?

Våren kjem tidlegare og verforholda er meir ustabile gjennom heile sommaren. Gjennomsnittstemperaturen har auka, det kjem meir styrtregn, oftare ras og flaumkatastrofar slik FN sitt klimapanel har varsla. Alle merkar klimaendringane, men unngår ein innsikt om samanheng? Behovet for vekst og manglande evne til reduksjon fører verda i feil retning mot det såkalla vippepunktet som vil gjera det umogleg å bremsa. Vi arva og overtok ein frukthage i Norheim-sund i Hardanger. I byrjinga trudde vi at frukthagen skulle gje oss frukt og at vi berre skulle ta imot. Det har vist seg at det er ikkje slik. Vi må gje omsorg og næring til kvart tre for å få godt resultat tilbake. I dei seinare åra har vi vorte meir medvitne om at trea også skal stellast. Det betyr klipping i løpet av vinteren og tidleg vår, det betyr gjødsling, og ikkje minst tynning når det byrjar å bli frukt. Seinare er det å fjerna årsskot som trekkjer næring frå det som skal veksa. No opplever vi glede ved å stella frukthagen og har oppdaga at samspel går to vegar. No erfarer vi kor mykje omsorga betyr. Det er eit betre fellesskap med trea etter at vi byrja å syna dei meir respekt. Vi tek bilete og frydar oss over bløminga om våren. Vi er stolte når vi plukkar og smakar på frukta om hausten. Kvart eple skal leggjast varleg ned i kassane. Vi har lært at eple skal behandlast som egg.

Det er forholdsvis enkelt å vera i samspel og samanheng med ein hobbyhage, men det er verre når vi skal gå i gang med dei store klimaproblema. Korleis kan vi overføra det enkle til det store og kompliserte? Respekt er ei grunnleggjande haldning som vi menneske har lært eller har i større og mindre grad. Andre ord for respekt er aktelse, ærbødighet, ærefrykt står det i framandordboka til Kunnskapsforlaget. Verkar desse orda litt gamaldagse?

«Me kviler ikkje i tidi og naturi, har ikkje ro til å gå i gang med sjøvlgløymande arbeid. Kvar er so febrilsk uppteken med å gjeva uttrykk for sitt eige ego, sine tankar, sitt vesle sjeleliv og driftsliv, lenger rekk me ikkje. Og so kjem det usæle: Ser me naturi anten det no er hav eller stjernor, fjell, skog, so er det oss sjølv me ser, våre lengslor og draumar, våre sorger og sjuke tankar, me speglar oss i naturi. Landskapet, naturi for hennar eigi skuld, ser me ikkje, gjev oss ikkje av med å prøva skildra og gjeva att. Me er ego-sentrert, har aldri ofra oss sjølv, me (er) alltid det viktigaste i kva me gjer, me har gløymt å tena, det er det som er saki. Me kan då heller ikkje tena kunsten». (Olav H. Hauge)

I dei siste åra har eg brukt ein del tid med forfattaren Olav H. Hauge sine dagbøker. Gjennom lesinga har eg funne at han stadig opplevde å vera fortvila over man-

glande respekt for naturen. Han opplevde endringa i jordbruket, krav om auka produksjon og bruk av plantevernmiddel som eit overgrep på det levande. Haldninga hans til planter og tre var audmjuk og grunnleggjande. Trea var levande individ som skulle stellast og få pleie. Det var eit sjukdomsteikn med for rask vokster på grunn av for mykje gjødsling meinte han. Fleire av dikta hans viser denne omsorga.

Olav H. Hauge vaks opp med arbeid i naturen og vart utdanna gartner. Det var naturleg for han å sjå og forstå plantene sitt liv. Som fruktbonde tok han også i bruk

DDT som var rekna for å vera eit mirakelmiddel då det ville auka avlingane. Han såg at humlene døydde av gifta og har skildra kor vondt det var å oppleve at han sjølv hadde teke livet av dei. «Det er ikkje fint å drepa sine beste vener i frukthagen» skreiv han mellom anna etter at han såg humler liggjande på rygg og andre som var døyande. Etter protestar og ny kunnskap skjøna ein etter kvart at nervegifta DDT påførte naturen ubotelege skadar. Det vart forbode kring 1970 i Noreg og fleire andre land.

Hauge nemnde ofte endringa i jordbruket og hugsa bønder som ikkje dreiv forretning. Åkerbruk

POESIFESTIVALEN 2021

3.–5. september i Ulvik

Festivalprogram og praktisk informasjon om t.d billettsal finst på nettstaden til Poesifestivalen

www.poesifestivalen.no

Det er eit rikt program som vil ha stor interesse for medlemmar av laget.

Venelaget har ansvar for ein del av programmet «UPPSKOKA» på Rossvold laurdag kl 14–15 med diktlesing og musikk.

Uppskoke - Poesifestivalen.no

Vi vonar å sjå mange av medlemmane der.

1/2 pris for medlemmar
Utdeling av Amboltprisen frå kl 15

hadde ein gong vore heilag kunst, skreiv han i dagboka i 1959. Slik kom dei nærare kvart individ og kunne oppdaga korleis både planter og dyr hadde det. Det blir nærliggjande å tenkja på vår tid sine kylling- og grisefjøs der vi har sett lidande dyr. Kravet om stordrift og effektivitet kan i verste fall føra til ei usynleggjering av levande liv. Erkjenning bør utvidast frå oss sjølve til heile naturen, skreiv filosofen Arne Næss. Han hevda at alle levande vesen har eigenverdi, det vil seia verdi uavhengig av den nytteverdien dei måtte ha for menneska. Dette vart grunngeve både logisk og kjenslemessig ut frå eit filosofisk eller religiøst grunnsyn som den djupøkologiske rørsla delte om at alt liv heng saman. I boka *Livsfilosofi*, 1999, opererer han med ordet ratio som Næss kallar samvitet si stemme eller «ei indre stemme.» Å lytta til denne stemma er viktig for å unngå det negative og passive. Det negative kan gjera menneska til «slavar» slik at ein unngår å handla når ein bør, hevda Næss.

Naturfilosofen, Sigurd Hverven, har skrive at det er vanleg å tenkja på eige livsprosjekt og eigne planar som noko eksklusivt menneskeleg. Vi har lang tradisjon for å sjå dette eigne uavhengig av naturen kring oss. Vi er opplærde til å tru at naturen verkar etter mekaniske lover. Han meiner at det blir viktig å sjå på individa kring oss som livshis-

toriar. Ei plante er ei lita forteljing som byrjar før planta har blitt til, når pollen vert frakta frå blom til blom av ei humle. Eit frø vert skapt. Det losnar frå foreldreplanta og landar i jorda. Når våren kjem, spirer det og byrjar å veksa. Etterkvart får planten eigen blom med eige pollen som vert frakta av ei ny humle. Kvar plante har ei slik livshistorie. Men livshistoria er der ikkje utan samspel. Alle planter, dyr, artar og økosystem er små eller store forteljingar. Kvar livshistorie er avhengig av omgjevnaden og dermed også risikoprojekt. Om eit ledd i prosessen vert borte, kan liv forsvinna skriv han i boka *Naturfilosofi*, 2018.

For oss er plomme- og eplehausten ei tydeleg forteljing om kor avgjerande det er at humlene og biene kjem i rett tid, men også kor viktig det er at vi menneske deltek med innsikt og respekt. Det er spennande å vera aktiv medhjelpar i staden for passiv.

Behovet for stadig meir vekst, energi og utvikling er eit mantra som øydelegg og tek meir liv enn det gjev. Planar om store vindkraftfelt og firefeltsvegar synleggjer kortsiktige og blinde vekstbehov. Dei store internasjonale selskapa opererer langt utanfor naturen si stemme. Desse kreftene vil ofte bagatellisera, avvisa og skapa forvirring om eigen produksjonvekst (grønfarging) og om klimaproblema. Dette gjer at folk flest opple-

ver motstridande informasjon om klimaendringane og om kva som er aktuelle og viktige tiltak. Det kan igjen gjera mange ganske utmatta når ein søker å forstå og skal ta stilling til kva som bør gjerast for å hindra klimagassutslepp. Heldigvis har vi moglegheit til å søkja informasjon frå massiv forskning gjennom FN og andre seriøse organisasjonar som jobbar med dette.

Samvær med naturen kan uansett vera drivkraft for oss alle om vi gjev eit slikt fokus når vi skal etablere krefter for å delta i kampen mot den globale oppvarminga og klimaendringane. Vi treng ikkje gå langt for å sjå planter og tre som blir vakkert farga og haustdekket

som snart skal verna det nye livet som kjem til våren. Mange kjenner nok på den «indre stemma» som omfattar naturen og framtida? Å sjå etter livshistoriar, og å forestilla oss vilkåra for alt som skal leva med oss og etter oss, aukar kjensla av å høyra til i ein heilskap. Koronakrisa har vist oss kor plutselig isolasjon og behov for sjølvforsyning oppstår. Vi kan sjå for oss auka miljøvennleg eigenproduksjon av mat og reduksjon av import. Vi kan også medverka til at klimasaka blir stor og viktig ved neste Stortingsval. Vi har stemmer og er med i den store samanhengen, og derfor også ansvarlege. Ein treng ikkje ha ein frukthage for å innsjå det.

ESSAY

Anne Karin Fonneland:

**Olav H. Hauge og trea
Om å sjå naturen og
klimakrisa no!**

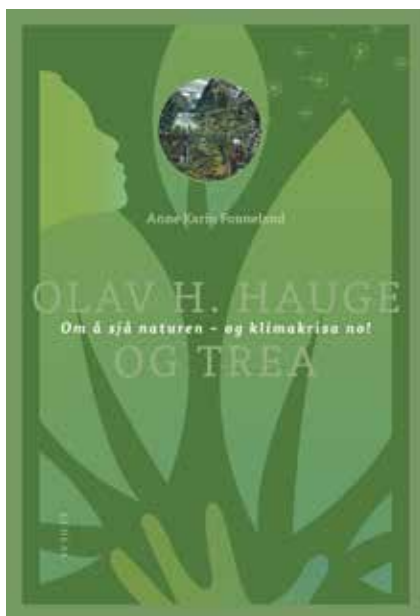
Efrem forlag

Om klimakrisa og poesi.

Anne Karin Fonneland har kome med essaysamlinga *Olav H. Hauge og trea*. *Om å sjå naturen og klimakrisa no!* Tidlegare har Fonneland gjeve ut fem diktsamlingar, ein roman og bøker for barn. I denne essaysamlinga skriv ho om emne som opptek ho, nemleg naturen, klimakrisa og Olav H. Hauge. Med denne boka skriv ho seg inn i ein nynorsk essaytradisjon av forfattarar som Garborg, Økland, Fløgstad og Fosse.

Essayet som hybrid

Eit essay kan definerast som ein kort tekst på prosa der det subjektive preget er meir vesentleg enn den saklege handsaminga av emnet. Essayisten er søkjande og nysgjerrig og kjem gjerne fram med nye spørsmål. Nokre vil hevda at essayet ligg mellom fiksjon og sakprosa. Ein snakkar gjerne om formelle og uformelle, eller personlege essay.

Det formelle essayet diskuterer ei sak, eit emne, medan det uformelle essayet er meir personleg og fabulerande. I denne essaysamlinga klarer Fonneland å kombinera dei to typene. Nokre essay omhandlar konstateringar av klimakrisa både lokalt og internasjonalt, medan i andre tekstar reflekterer forfattern omkringing naturen, litteratur og det menneskelege. Framstillinga hennar syner litterære kvalitetar i språket og ved bruk av litterære verkemiddel som intertekstualitet. Fonneland går i dialog med og brukar dikt og dagboksnotatar av Hauge (og eigne tidegare tekstar) i diskursen som støtte for sitt eige syn.

Eitt essay

Boka til Fonneland inneheld 16 korte essay. Eller utgjer heile tekstkorpuset eitt essay? Teksten eller tekstane kan nemleg lesast som eitt essay strukturert som eit tre med stamme og greiner. I grunnstamma får essayet rot i fortida gjennom mytar frå antikken, norrøn tid og Bibelen. Teksten vandrar frå grein til grein og handlar om fruktdyrking, jordbruk, skogbruk til kunnskap om bruk av trea. Tekstane har ein tematisk samanheng ved at poesien, omgjevnaden og landskapet er med heile tida. Essayet har og ein sirkelkomposisjon ved at den første og siste teksten er knytt saman. Heile teksten kan og lesast, som ho sjølv skriv, som «...ei forteljing om å høyra til i ein kultur og i ei natur...» Lest slik, vert teksten ei forteljing om hennar eige forhold til naturen, klimakrisa, tre og Olav H. Hauge.

Tre og poesi

Tre og poesi er sentrale emne i teksten. Fonneland syner til treet sin symbol- og funksjonsverdi gjennom tidene. Vidare syner ho kor avhengig mennesket er av naturen som kjelde til inspirasjon, kreativitet og rekreasjon, og samstundes kor prisgitt naturen er mennesket.

I dei tekstane som handlar om klimakrisa i verda i dag, støttar ho seg til brei lesing av filosofar og internasjonale forskarar. Her vert Fonneland personleg og har

ein budskap å koma med; noko må gjerast med klimakrisa før det vert for seint. Eg vil ha det normalt, seier ho ein stad og legg til at ho føler meir og meir ubehag. Dei beste og mest interessante tekstane i samlinga er etter mitt syn dei litterære. Her finn ho fram til dikt og dagboksnotatar av Olav H. Hauge for å «...syna fram tankar frå Hauge som eg meiner er nyttige i vår tid med klimakrise.» I nærlesing av dagbøkene og dikt av Hauge finn ho tankar som passar inn i dette perspektivet. I fleire av tekstane siterer ho Haugedikt og utdrag frå dagbøkene hans og kjem med innsiktsfulle kommentarar til desse. Fonneland syner at treet er eit gjennomgåande motiv hjå Hauge, og at han var meir oppteken av naturen og klimaet enn vi hittil har trudd. Slik sett utvidar Fonneland kunnskapen vår om tekstane til lyrikaren frå Ulvik.

Ei tankevekkjande, personleg og velskriven bok!

Gjengitt med løyve frå Anne Lise Fonneland, Arne Sunde og Dag og Tid

OLAV H. HAUGE SI DIKTING OG PLANTAR av Olav Ljones

Det er mange prov på at Hauge er sterkt knytt til naturen, fjell og dyreliv, men ikkje minst plantar. Ein gjennomgang og samla oversikt over omtale av plantar i dikta til Olav H. Hauge er skriven av Åsmund Bjørnstad i boka «Tid å hausta inn» frå forlaget Samlaget 2008. Her er tabelloversikten satt inn med mindre endringar. Takk til Åsmund Bjørnstad for at vi kunne nytta tabellen. Dei dikta som har flest plantenamn er Revebjøllor i grustaket og lkorn. Dei dikta er med nedanfor.

PLANTENAMN	ART	DIKT
i den flaskegrøne grønska	Alge	Vårsjø
yver løynske tangskogar/og bråe stup	Alge	Møte
tangfløkje krabbande upp/ or svarte djup	Alge	Vårsjø
uviljes tare og svad	Alge	Bylgja
almkruna tek til å leva	Alm	Haustkveld
Eg kunne nå henne/i almen der	Alm	Stjerna
og almar i lid	Alm	Fjellblokka kallar dei meg og
reir/har eg i ein almekoll	Alm	lkorn
blømde oransjetreet som ved brunnane der	Appelsin(?)	Soga um Chii Yuan
Askestuvane stend grå/ved barden	Ask	Hausfiske
susa som askar	Ask	Fjellblokka kalla dei meg og
lilja høgt/i flogbratt vegg	Bergfrue	Revebjøllor i grustaket
at bjørki veks/berre um morgonen	Bjork	Bjorki
bjork på kvite bein/ved skura stein	Bjork	I Ramnagjeli
Bjork/i fureskog/- ei grøn fane	Bjork	Bjorki
bjorkene held fram dei tunne greinene	Bjork	Ris
Bjorki ute/risa rim på/himlens rute	Bjork	Snø
Bjorki var so ljøs/og kvælukt ho kjende	Bjork	Soli kjem att
Bjorki vil ikkje fatna	Bjork	Kvar var dei høge dagar?
Då slær bjorki/som tøygjier klaka ris	Bjork	Jökulen og treet
ei stuvabjork	Bjork	lkorn
enno finst det ei bjork/som er krokut	Bjork	Dikt i dag
Er du i ætt med bjorki	Bjork	Ætt
hard bjork	Bjork	Det ryk
Lat han ha dei, tenkjer bjorki	Bjork	Bladi losnar
Millom ljøselegga bjorker	Bjork	Vårkjening
Og bjork låg nedåt kasta/(...)/ skok si krune fri	Bjork	Og snjoen kom
og ungbjork med slikjande	Bjork	Revebjøllor i grustaket

PLANTENAMN	ART	DIKT
Svortna snø/på bjorkeris	Bjork	Gjester
Vintersnaud bjorki loggar	Bjork	Bøn
vårnæter/når bjorkene/sprett på svadi	Bjork	Elvermøyi
Tidelg bjork stod alt musøyrd	Bjork	Vår
Ei gamal bjork fær snart/ raude merke av størved	Bjorki	Stakkars den som er gamal
I teigrond og trøstend bjørnebær i krapar	Bjørnebær	Revebjøllor i grustaket
klasar av bjørnebær skin i kjerri	Bjørnebær	Tid å hausta inn
kring lundar av bjørnkjeks	Bjørnkjeks	Eg drøymer med burt
blåe fingerbjør	Blåklokke	Revebjøllor i grustaket
blåflis gret på vasssjuk grunn	Blåtopp	Brunnen
Men stygge bulmegraset trivst	Bulmeurt	Blinde spjot
at eiki og eg kan stå der/og tegja	Eik	Eg stoggar under den gamle eiki
eikene på Jæren la seg ende ned	Eik	Stormen har vore her
eikerota seig å rikka	Eik	Fjell er tunge å flytta på
her er det eiker kring murane	Eik	De blå landet
Hit i eiki	Eik	lkorn
Mange hadde måla ei eik fyrr	Eik	Les Lu Cgi og lag eit dikt
Naki vert eiki òg, men/ikkje fatig	Eik	Bladi losnar
Ein brakekall	Einer	I slåtta
gjera som brakjen	Einer	Ein lyt
or skogen/med brakebyrd	Einer	Uppskoke
ei einsleg kongsfure av ein einstape	Einstape	Eg drøymer meg burt
i einstape-engi	Einstape	I slåtta
det heng att eple i ein topp	Eple	Kveld i november
Eg hogg ned den store apalen utfor glaset/vilde ikkje..	Eple	Den store apalen utfor glaset
Ein apal utfor glaset i låg sol blør	Eple	Apal i snø
eld i apalen../ Apalen stend att/ svart og slokken	Eple	Gjester
Frostskadd apal	Eple	Frostskadd apal
glad som ei siderflaske	Eple	Den gamle diktaren
Grøne eple er betre enn inkje	Eple	Grøne eple
og apal stend	Eple	Til eit Astrup-bilete
og aplane mine	Eple	Apal i snø
sitja i skuggen/med eit glas sider	Eple	T'ao Ch'ien
skyt ein apal krugg mot vind	Eple	Apal i haustvind
som me helsar aldeblomen um våren	Eple	Snø i Castilla
Ute stod blømande/angande alde	Eple	Uppskoke
Apalen sprett/uppatt/like rak	Eple	Eg skjek av trei
eg grov um fiketreeet	Fiken	Kvardag
Eg helsar alltid på finntoppen	Finnskjegg	Ein gamaldags nordmann
eit stutturv/i ein finntopp-haug	Finnskjegg	Til den lærde

PLANTENAMN	ART	DIKT
Er du i ætt med finntoppen	Finnskjegg	Ætt
Nardus stricta. Heiter han på latin	Finnskjegg	Ein gamaldags nordmann
Fjellblokka kallar dei meg òg	Fjellmo	Fjellblokka kallar dei meg og
fjellmo for sume	Fjellmo	Fjellblokk kallar dei meg og
Musøyra heiter eg,	Fjellmo	Fjellblokka kallar dei meg og
Blanke soloddar stakk/gjenom furebar	Furu	Soli kjem att
Einsleg fure	Furu	Einsleg fure
Er du i ætt med fura	Furu	Ætt
feit fure	Furu	Det ryk
fura hadde snjo//men fura stod der stur	Furu	Og snjoen kom
furetoll/roar seg i aurgryvl	Furu	Revebjøller i grustaket
Furone har samla himmelsk bomull	Furu	Rit
furone ofrar litt kvåe	Furu	Vinterdag
gul måne/spring i fylgje//mellom furone /på åsen	Furu	Forseinka nattog
hogge den største fura eg har	Furu	Eg lyt finna på noko gale
klaka berg/med furepinnar	Furu	Solrim innunder jol
konglar i toll	Furu	Ikorn
Men fura er/myrk og stur	Furu	Bjørki
Rist som fura/snø av stakken	Furu	Solrim innunder jol
Skaren lyser kvit/millom fureleggene i vårljoset	Furu	Eg tømmer omnsskuffa
trær fura gull på nåli	Furu	Og eg var sorg
var fura byrja å ande	Furu	Vårkjening
granene hans Sjur	Gran	Stettarbekken
Granskog	Gran	Granskog
Høge grankjertar på rindane sloknar	Gran	Vinterdag
janglestrået/freistar liv i gruset	Gras	Revebjøllor i grustaket
Eg er hatl	Hassel	Svartbror
Ein skarve hatlestuv	Hassel	Det stend ein hatlestuv
hoppa i hatlerunnar	Hassel	Ikorn
netene losnar	Hassel	Tid å hausta inn
vei eg um og neter	Hassel	Ikorn
plukk ikkje kvar ein blom/ på nysprottan hegg	Hegg	Fylg tanken
du er hegg	Hegg	Svartbror
heggeblom duvor i tanet	Hegg	I elvosen
I heggekruna	Hegg	Gartnaren drøymer
og heggeblom	Hegg	Fossen
på ein stad/ der hegg	Hegg	Til eit Astrup-bilete
ho/brumla i heggen	Hegg	Eg song um ein trosapinn
Gamal tiger/luskar i røyrgraset	Høgt gras	Gamal tiger
Is soleia/I bredegrus, i aur og stein	Issoleie	Is-soleia

PLANTENAMN	ART	DIKT
Kirsebærtreet utanfor er nake og svart	Kirsebær	Eg dreg ifrå glaset
kirsebærtreet/ blømer i tidleg vår	Kirsebær	Kirsebærtreet
dompapen lettar or kirsebærtreet/ der han stel knupp	Kirsebær	Eit dikt kvar dag
vil eg/syna han kirsebærtrei	Kirsebær	T'ao Ch'ien
kirsebærtreet//legg systerkinn mot bredane	Kirsebær	Enno bur vinteren i ljoset
trø lett som klokkeling på søkkjemyr	Klokkeling	Song trø lett på hjrta mitt
dung upp halm/skuff agner på dør	Korn	Slå ring om ditt liv
Hjå hine kom ikkje/korn på staur	Korn	Brunnen
korn/kan eg òg mala	Korn	Kverni
kornet var grønt/og mygla i laden	Korn	Jolebunda
Kornåkeren//Han er ikkje som andre åkrar	Korn	Kornåkeren
Kvi gråta korn, når skalet brest	Korn	Kvi gråta korn?
I dag kik kraftfiol fram/or fjorårs gras	Kraftfiol	Vår ved kjelda
og symre i skumblytt grjot	Kvitveis	I elveosen
stend det symror att	Kvitveis	Vår ved kjelda
vermer steinhjarta, vekkjer symror	Kvitveis	Gråsteinen
kålen takast upp og kulast	Kål	Kveld i november
ein/grøn, grådig /lupin/ i elvesand	Lupin	Ettar lesnaden av Guillevic
kverv i kjørr og lyng	Lyng	Ikorn
Løvetann sagar i fjorgamle strå	Løvetann	Enno bur vinteren i ljoset
marimell; på skrinn aur	Marimjelle	Marimjell
Meldestokken kik inn glaset	Meldestokk	Heime att
kvit mjødurt	Mjødurt	Fossen
snøen på oljegrainene	Oliven	Snø i Castilla
den nakne oreskogen	Or	Røyrkvein
Og fjellfolen jagar bak oreskog	Or	I elveosen
orkjerri er lurvute/og hirne av rim	Or	Haustfiske
under svarte oredusar	Or	Vår ved kjelda
Eg veit korleis/flinten vert til /segjer ospi	Osp	Ospi
og kvefsen syg ut dei søte plommone	Plomme	Tid å hausta inn
brått syng det - og /tvo grøna poplar ris	Poppel	Det stend ein hatlestuv
Og poplar skalv som du i framand sus	Poppel	Eg høyrde det på plistringi
setja potetor	Potet	Kvardag
reinrosa i gjøttor under jøklen	Reinsrose	Revebjøllor i grustaket
revebjøllor, raude grenaderar	Revebjølle	Revebjøllor i grustaket
Revebjølla ringjer/dei siste raude klokkone	Revebjølle	Sumar på hall
og ei revebjølle	Revebjølle	I slåtta
trasti leitar etter dei siste vinbæri	Rips	Tid å hausta inn
Rismarker og mandariner seg for han	Ris	Soga um Chü Yüan

PLANTENAMN	ART	DIKT
Ei natt eg kjem heim/ stend der tvo raunar	Rogn	Det stend ein hatlestuv
og raunen slank	Rogn	I Ramnagjeli
Gamle Laertes skar klunger	Rose	Kvardag
klunger	Rose	Revebjøllor i grustaket
njupone raudnar	Rose	Tid å hausta inn
og njupa vert ikkje raud	Rose	Kvar var dei høge dagar?
Rosone [---]/Eg vil syngje um tornane og roti	Rose	Klunger
Vollgravi er strøydd med rosor	Rose	Ofelia
yver klungermo	Rose	Svarte krossar
trakk ikkje i rugen	Rug	Syn oss åkren din
Røyrkvein skjelv i osen/blakke aks luter	Røyrkvein	Røyrkvein
Eg fann ei seljerunne	Selje	Seljeføyta
flyttebudde seljepusar	Selje	Vår ved kjelda
gjer deg blid/som selja	Selje	Solrim innunder jol
Gule seljepusar/skein på grøne ris	Selje	Vår
nokre gule/seljeblad	Selje	Røyrkvein
Selja/stend gul/som i fjor/ men færre ser henne	Selje	Selja
sviv stille seljepusar	Selje	Fossen
her stend burknens skygg	Skogburkne	I Ramnagjeli
i lundar av ... burkn	Skogburkne	Eg drøymmer meg burt
Raudt i raudt/i burknabyskje	Skogburkne	Røvafot
skjelv burknelauv	Skogburkne	Fossen
Sjuskjera raud	Skogstorkenebb	Fossen
smylve um legg	Smylve	Revebjøllor i grustaket
gras og smørblom	Soleihov	Vårsjø
Liljone stend med brotne sverd	Sverdlilje	Haust
i syreblad	Syre	Til eit Astrupbilde
Kring sylvbunke-duskane/sviv fivreld	Sølvbunkne	Eg drøymmer meg burt
Eit godt dikt/skal lukta av te	Te	Eg har tri dikt
[rotstokkane]under mosen	Torvmose(?)	Yver hengjemyri
Her stend lushatten som fyrr	Tyrilhjelm	Støl
enno er det tuvor med tyttebær i skogen	Tyttebær	Tid å hausta inn
Draum og død!Valmuor	Valmue	Georg Trakl
Valmue/.../Raude silkeplagg/ ligg kasta på marki	Valmue	Valmue
valmuor skin/i augneholor	Valmue	Korea
...stryk i villvin kringom kyrkjeglos	Villvin	Gartnaren drøymmer

REVEBJØLLOR I GRUSTAKET *Olav H. Hauge (Glør i oska)*

Ei gapande flengje i skogen,
eit stygggrive sår,
attrasa ligg det og urudt,
nedetter uthola bardar
torvone heng;
gloande grustippar
og digre grjotdungar
raudbrenn i solheten,
kiselflak
i regnvaska hummel
blenkjer og brår,
eit hjul av ei trillebår
stikk upp or sanden,
rotande plankestubbar
ligg att og sleng.

Utmark og ulende kringum.
I teigrond og trø
stend bjønnbær i krapar
og ungbjørk med slikjande
smylve um legg.
Grustaket ligg der
audsleg og berrfлект,
ein skamflekk i skogen
som mangslungne livet
i villmarki
tek til å grø;
det sådde reinrosa
i gjøttor under jøkulen
og feste lilja høgt
i flogbratt vegg.

Foto: Olav Ljones

Hjelppest so åt: livet
og krefter i spel,
haustvind og røytande regn.
Rotveltor rusar utfor,
og moldtorvor slør
nedetter glovrute sandras,
lauvsmød og furetoll
roar seg i aurgrøvl,
rusk og tros
legg seg i sanden og el
namn til mold,
eit og anna janglestrået
freistar liv i gruset,
her og kvar det nikkar
blåe fingerbjør.

Frå alle leider kjem det,
grustaket imot,
villgras og blomar i marki,
fuglar ber frø dit
som røtest i sand,
bjønnbær kjem krjupande
og klunger.
Ut or løynde skogdjup
kjem revebjøllor,
raude grenaderar
med grøne spjot;
i kvite steinurdi
stormar dei i døden,
ingen stad i skogen
kjem dei slik i brand!

Hit i eiki
attmed troppi
bykste han lett,
gjev seg til å pusla
der i eikekruna, --
det er natatid og annsamt
for ein ikorn
no um hausten,
blokkone dett.

Finn so ei nòt
som er til å gnaga,
byster upp rovehjulet
og sit der sæl;
konglar i toll
veit eg um og neter,
og eit godt trygt reir
har eg i ein almekoll,
tenkjer han vel.

Under på hella
krøkjer katten kloï,
ikornet sit like kjerren
og gneg og knys:
Her slepp du ikkje til,
gamle Mons museveidar!
Og for kattenòsi ned
til spott og spe
skurni drys.

Inkje att
av nóti, ser eg
karen pilar
ut på ei grein
som sprikjer lang og lufsi;
rove og kropp
styrer mot eldhus-taket
i eit drjukt hopp
-og når ufsi.

Derifrå
rekk han trodlag
og ei stuvabjørk,
snertar ned på bakken
og kverv i kjørr og lyng;
buskrova viftar
sist eg ser han
hopp i hatlerunnar
på ein ryng.

Innledning av Randi Jåstad:

Simon Uceda Velez er fødd 4. juni 2002. Han er eldst i ein syskenflokk på fire. Familien bur i byen Atlanta i delstaten Georgia i USA. Mor til Simon er oppvaksen i Norheimsund, medan far hans kjem frå Peru. Simon hadde heimeskule fram til han byrja på vidaregåande, og no i vår var han ferdig med første året på Cornel University. Han driv med fotball og golf og er elles på alle vis ein vanleg ung amerikanar.

Ingen i den norske delen av familien visste at Simon var oppteken av Olav H. Hauge før dei såg denne teksten, som han skreiv til avslutningsprøven på universitetet i vår. Han har funne fram til «Det er den draumen» og Hauge heilt på eiga hand.

Som de vil sjå, finst det element som kunne vore korrigererte i dette essayet. Studenten har ikkje klart for seg skilnadene mellom nynorsk skriftspråk og dialektar, og han har noko upresis kunnskap om norsk historie. Likevel, dette må reknast som bagatellar i heilskapen. Det viktigaste er synspunkta og tolkinga hans.

«Det er den draumen»

Det er den draumen me ber på
at noko vedunderleg skal skje,
at det må skje –
at tidi skal opna seg
at hjarta skal opna seg
at dører skal opna seg
at berget skal opna seg
at kjeldor skal springa –
at draumen skal opna seg,
at me ei morgonstund skal glida inn
på ein våg me ikkje har visst um.

“Det er den draumen”:

English Translation

It is the dream we carry on our
shoulders
That something wonderful
will happen,
That it has to happen –
That time will open itself
That the heart will open itself
That doors will open themselves
That the mountain will open itself
That wells will flow -
That the dream will open itself,
That one dawn we will slip in
To a harbor we never knew
was there.

As someone who has a Peruvian father and a Norwegian mother, I have been able to witness how contrasting different cultures can be. The challenges that lie in translating traits of one culture to another, whether they be words, tradition, formalities, social norms, etc. must be handled carefully and proficiently. While the translation processes may be tedious or demanding, the lessons and wisdom that can be adopted from foreign cultures are often relevant to our own lives and worth exploring. Such is the case with the theme of Norwegian poet Olav Hauge's work, "Det er den draumen." Its exploration of human aspiration, and how precious it should be in our own lives, is clear yet compelling, and it urges its readers to apply this message in their own lives. Specifically, Hauge's poem exemplifies how other cultures' literature may hold messages beneficial to our own lives and how translating such poems often proves to be an enlightening experience.

Olav Hauge, born in August of 1908, was one of Norway's most renowned poets, and is still widely regarded as "one of the greatest poets in Norwegian literature" (Copper Canyon Press). While he wrote his own poems, he also translated international poetry, including the works of well-publicized authors such as Alfred Tennyson, William Butler Yeats, Stephen Crane,

Arthur Rimbaud, and Paul Celan (norway2019.com). He is known for his "compact [and] plainspoken" style of poetry, which was influenced by Hauge's interest in classical Chinese poetry (Copper Canyon Press). This style influenced several Norwegian poets that came after him and has affected Norwegian contemporary poetry as a whole. (Greene, 956). His earlier work was characterized by "traditional rhyme scheme[s]" while his later poems incorporated free verse and resembled modern forms of poetry. (Steffen). His poems have gained worldwide traction, especially in his older and posthumous years. Notably, his works were translated and published by Copper Canyon Press as "The Dreams We Carry: Selected and Last Poems of Olav H. Hauge" in 2008 (People Pill).

Hauge's career as a poet was strongly influenced by his life in the small Norwegian village of Ulvik, where he lived his entire life. Olav Hauge's early years were rather troublesome, burdened by mental problems that led to repeated hospitalizations in a psychiatric ward (norway2019.com). This became a recurring issue that would affect Hauge for nearly thirty years, that is until he had reached his fifties (Haugesenteret). Additionally, during the first half of his life, Norwegians universally faced drastic "poverty, rigid

hierarchies and severe isolation in the winters," especially in rural areas such as the one that he called home (Steffen). These difficulties became obstacles against Hauge's assumed aspirations to leave his hometown and travel abroad. Such an assumption is supported by his interest in foreign languages and the outside world at an early age. For example, even though the education system in rural Ulvik was rather undeveloped, Hauge taught himself German, French, and English on his own accord (Steffen). While Hauge never traveled outside of Norway himself, he sought information on life abroad through people and books alike. A local librarian who had lived in the United States for several decades lent Hauge several books in English and provided insight into the culture and lifestyle of the United States. (Haugesenteret). Additionally, the local priest, whose church Hauge gardened, allowed him to borrow several books from the church's library. (Haugesenteret). Accounts such as these suggest that Hauge had a desire to explore life beyond his small town. This might be an underlying reason behind "Det er den draumen," a poem that explores the dreams we carry with us as well as the emotions that we feel when we accomplish those dreams. However, if Hauge's dream was to explore the world outside of Ulvik, then he

was unable to fulfill it. This implies that Hauge wrote his poem from the perspective of someone that never reached their dream, which might explain the abstract descriptions within the poem. The dream described in the poem appears almost mystical, as if it could not be fully grasped, similar to Hauge's inability to attain his own dream.

The mysticism of the poem is heavily attributed to the continued mention of nature, an aspect of life deeply ingrained in Norwegian culture, in particular, that of rural villages. Hauge describes the feeling of having a dream with figurative language involving mountains, harbors, and wells, all of which are quintessential elements of Norwegian life in a place like mid-twentieth century Ulvik. Ulvik is situated in one of the inner branches of western Norway's Hardanger fjord, an area characterized by rolling fjords, mountains, and expansive waterways. As someone who has lived in the region, the natural beauty of "Hardangerfjorden" is impressive and captivating. In an area of Norway with little man-made distraction, admiring nature becomes a commonplace activity and essential part of rural culture. Hauge's own life was a testament to this. He lived "his entire life in an orchard" in Ulvik, where he grew fruit not only for himself but also for other residents of the village. (Haugesenteret). His occupation

was not uncommon for the time period, given that life revolved around nature in rural Norway. Most peoples' occupations required natural resources, such as fishing, farming, and logging. The environmental emphasis within rural Norwegian culture spread into other elements of everyday life such as architecture. Even today, minimalist houses with grass roofs and untreated stone town paths are common throughout the region. Such cultural traits contributed to the simplistic lifestyle that is comparable to Hauge's poetic style. Hauge's poetry, marked by unembellished language yet profound themes, serves as a parallel to the nature that surrounded him as he wrote it. Nature has been integrated into everyday Norwegian life near the Hardanger fjords, and enables deep contemplation and reflection once one becomes properly immersed in it.

Incorporating my understanding of Hauge's personal life, I began translating his poem, "Det er den draumen," with the intention of maintaining Hauge's original purpose for the work. While translation from any language to another is a process that requires attention to detail, translating from this Norwegian Nynorsk dialect proves to be especially complex. Nynorsk is a language spoken in the isolated and rural areas of western Norway. As a result, significant semantic dif-

ferences can exist from one town to another. For example, I lived in Norheimsund, another town in the Hardanger region only an hour away from Ulvik, yet some of the words within the poem appeared foreign to me at first glance. Thus, the Nynorsk that Hauge writes in prompts his audience to approach his poems meticulously. While this serves the principal purpose of understanding Hauge's dialect, it indirectly causes readers to direct more attention to the details in his poems. Hauge is known for writing with simple words that hold deeper meanings, often requiring such careful consideration to properly decipher them. Typically, multiple readings are required to properly understand a poem. This was especially the case with "Det er den draumen." The theme of the poem must be preserved, but accessing it may be more difficult when working with Nynorsk, given the complexity and even ambiguity of the Norwegian language. Thus, I discovered that properly translating from languages with several contrasting dialects such as Nynorsk requires more care and, as a result, more time.

These dialectal difficulties led me to reread the poem several times, identifying which words were the most ambiguous to me. These words did not translate comprehensively to English and occupied most of my focus during

INNKALLING TIL ÅRSMØTE

**Tid: 4. september 2021 kl. 16.00–17.00 på Rossvold
Stad: Rossvoll, Ulvik**

1. Godkjenning av innkalling og sakliste
2. Val av ordstyrar, referent og to som skal skriva under protokollen
3. Årsmelding 2019–2021 ved leiar Olav Ljones
Meldinga vert lagd ut på heimesida, venelagethauge.no
4. Rekneskap 2019–2021, ved kasserar Anders K. Oppheim
5. Innkomne saker
6. Val av styre, valnemnd, revisor og amboltprisnemnd

Saker som medlemmene vil ha opp på årsmøtet, må sendast til styret, ved leiaren, seinast to veker før årsmøtet.

For Venelaget
Olav Ljones, leiar
Ostadalsveien 16, 0753 Oslo
e-post ola-lj@online.no.
Mobil 90 69 39 04

the translation process. The first instance of such a word arrived early – on the first line. It reads "Det er den draumen me ber på," which roughly translates to "It is the dream we carry." However, I translated the line as "It is the dream we carry on our shoulders." Here, we must remember the setting in which Hauge grew up. Norway at the time was impoverished, with brutal winters and elongated periods of complete darkness given its geographical location. In a

rural village in mid-twentieth century Norway, manual labor was an integral part of society, providing most people with their livelihoods. Strenuous work was necessary in order to survive, to such a degree that it evolved into a cultural trait. Furthermore, the act of carrying something on one's shoulders is a form of manual labor, tying into Norwegian culture at the time. However, it also implies that someone is moving something along. We bring our dreams along with

us as we grow older, and as life's difficulties increase, perhaps so does the weight of keeping those dreams with us. Hauge's own life reflects this sentiment. As a young child, he appeared eager to learn about other cultures and languages. However, he was unable to experience these cultures firsthand, and instead, suffered mental issues that would eventually restrict him to the area he had known his whole life. Perhaps this first line is a testament to how a dream can be something that weighs down on us over time; the more we carry an unfulfilled dream, the more difficult it is to continue life while burdened by it. As an example, we often have childhood dreams, that eventually weigh on us as we realize that we may not be able to achieve them. Dreams are wonderful but can become unreachable if not acted upon. This is what I suspect Hauge wishes to convey to his readers at the beginning of the poem: that one should follow their dreams before it is too late. Therefore, I found the addition of the English phrase "on our shoulders" as an appropriate inclusion within the poem's first line.

Within the middle of the poem, Hauge employs a series of descriptive lines with a repetitive format. He provides his readers with a list of objects that are "opening up," including a heart, some doors, and a mountain.

The repetitive nature of these lines creates a structured feeling that is maintained throughout the duration of the poem. These lines indicate that all aspects of life will open themselves up once we realize our dreams. This repetitive pattern continues for six lines, creating a sense of infiniteness; several objects are not mentioned in the list, however, they can be assumed to have "opened up" as the objects Hauge chose to mention. While the idea of certain inanimate objects opening up is abstract, and a classic example of personification, Hauge incorporated such imagery with a purpose. Some of the descriptions that Hauge incorporates are not logical, which suggests that one's dream is not actually comprehensible until it has been reached. Since the dreams that Hauge describes appear to be personal, in my translation, I opted to add reflexive pronouns at the end of the lines, which serve two purposes. Firstly, the reflexivity of these words suggests that the objects that Hauge introduces are in fact opening themselves up on their own accord. This creates the idea that they are opening themselves up upon recognition of what or who is present before them, namely, the dream in question. It is as if life, and all of its components, unlock themselves upon realizing that someone has reached their dream. Secondly,

this heightens the sense of personification found within the middle of the poem. By giving the objects that Hauge depicts the ability to open themselves up to the reader in question, they gain a personal connection with the reader. This is done to allow the audience to find their dreams more relatable. It also makes their dreams appear mystical, and something that cannot be completely comprehended. I infer that this is Hauge's purpose: to create a poem that places human aspiration in this otherworldly aura, hence my decision to structure the lines the way I did. Furthermore, the personification here is not just a poetical device. Rather, it is important for Norwegian culture as a whole, which personifies natural resources such as mountains and waterfalls in folklore, tall tales, and artwork. This aspect may have been recognized if the reader was a native Norwegian, but to outsiders, it probably would have not. Therefore, that distinction should be made clear if the authenticity of the poem as a Norwegian literary work is to be preserved, especially one from the rural Hardanger region, prompting the addition of reflexive pronouns within the poem.

The last two lines of the poem serve as the poem's finale and are composed of the dream's metaphorical arrival. The penultimate line reads "at me ei morgonstund skal glida inn." This roughly

translates to "we will glide in one morning," and refers to the poet and readers' arrival at the symbolic "harbor" that follows in the next line. My translation is rather similar: "that one dawn we will slip in." The word "dawn" fits the poem well because it references the start of a new day. Similarly, within the poem, Hauge seems to be describing the start of a new life; he portrays a metaphorical "new day" that only occurs once one has reached one's dream. The rising of the sun, denoting the start of a new day, has been symbolically incorporated in various metaphors within literature, but it holds a special connotation within Norwegian culture and literature. Several months of the year lack any direct sunlight because of Norway's northern location. Thus, for Hauge, the sun rising at the start of a new day was not the common occurrence it might have been for other poets from other countries. I found the word "dawn" to effectively communicate the importance of a new day within Norwegian culture to English speakers. Another significant word choice within this line is "slip." The Norwegian verb "glida" directly translates to "glide," which is defined as "to move smoothly, continuously, and effortlessly" by the Merriam-Webster Dictionary (Merriam-Webster Dictionary). However, I found the word "slip"

more appropriate for the translation. “Slip,” on the other hand, is defined as “to go somewhere or put something somewhere quickly, often so that you are not noticed” by the Cambridge Dictionary (Cambridge Dictionary). Such a word is appropriate for describing how life seems to pass in a town on the end of a fjord’s branch. Boats slip in and out day by day, dropping off goods and mail, before loading cargo and leaving once again. This word serves as a testament to rural Norwegian life. Days slip by, especially given the isolated location of these rural villages; seemingly, the poem’s speaker awaits the day that their dream comes true and slips into reality. This doesn’t appear to be a gradual process, rather, it is a sudden, life-changing action, hence the appropriateness of the word “slip” in this line.

The last line of the poem indicates that one has finally arrived at the dream, which is metaphorically represented by the arrival at some harbor. This metaphor is yet another nod towards Norwegian culture, which is nautical at heart. During Hauge’s era, most Norwegians were probably fishermen, both to provide food for their families and to sell their catch. A harbor, then, represented two distinct things for rural Norwegians. Firstly, it signified a resting place for those that had been out at sea. Bodies of water, in particular those of the North

Sea and the Arctic Ocean, can be unpredictable and dangerous. The reassurance of stepping on land after seafaring is a comforting feeling, and one that is not truly appreciated without having been subject to unruly waters. Secondly, harbors represented the outside world. The fastest mode of transportation at the time was by boat, meaning that most mail, news, and the like were transported on waterways. Harbors, then, represented the security of home as well as the appeal of the outside world. This duality can be found within Hauge’s life as well, as he appeared to be interested in the outside world without ever having left the comfort of home. Furthermore, the harbor’s dual purpose within Norwegian culture plays to Hauge’s favor as a poet, as it appeals to the dreams of homebodies and adventurers alike. In a culture that celebrates comfort and coziness, as well as exploring the outdoors, this is a valuable element to have within a Norwegian poem. I added the phrase “never knew was there” to the end of the line to reinforce a point made earlier: that we cannot truly grasp how wonderful our dreams will be when they come true. The phrase is also a reference to the branches and offshoots of fjords, and how the sheer number of them makes it rather difficult to keep count of all of them. It is, in theory, impossible to know every nook and cranny of a

fjord like Hardangerfjorden. Hauge likens this notion to the idea that one cannot fully comprehend the fullness of our dream now, while we have yet to experience it ourselves, an idea that is continuously developed throughout his poem.

“Det er den draumen” is a poem that celebrates human aspirations, dreams, and goals, written by an author that never may have been able to reach his own. It serves as a reminder that our dreams are precious and things to be pursued, lest they escape our reach during our time on earth. In a modern era of practicality, this message serves all of us well, not just those that speak Norwegian. This is a prime example of how other cultures may prove beneficial to our own societies and lives. It also serves as a reminder that we should seek out knowledge from other cultures through literature, especially imaginative literature forms such as poetry. While the translation of such poetry is certainly a valuable experience, it also proves to be an enlightening one. A proper translation involves researching the poet, their culture, the poem’s literary time period, etc. This researching process not only allows one to understand the poet better, but also what their intentions for their work was. Personally, it allowed me to connect with my Norwegian heritage, and better understand the area that my family comes from.

The poem also challenged my perspective on my own aspirations, and served as a subtle reminder that I am not striving as fervently for them as I should be. Based on his work, “Det er den draumen,” Hauge would argue that the sacrifices involved in reaching our dreams are nothing in comparison to the wonder that would be felt once we experience their completion.

This reminder, nestled within Hauge’s “Det er den draumen,” is one that can apply to us all. However, given the poem’s rarely-spoken language, such a reminder would be hidden from millions of people. This shows the importance of translation, not only to allow for a larger audience for poets, but also, and more importantly, to allow more readers to access the themes that foreign poets intend to share. While the translation of poems benefits poems and their expanded audiences alike, it particularly benefits the translators themselves. The translation process allows individuals to explore foreign cultures, develop their linguistic skills, and understand the poet from a more personal level. While the task of translating poems is a delicate and time-consuming one, it comes with its rewards, and allows people to explore poetry on a more intricate level.

Works Cited

- "Biografi." *Haugesenteret.no*, 30 Dec. 2019, www.haugesenteret.no/om-olav-h-hauge/biografi/.
- "Glide." *Merriam-Webster*, Merriam-Webster, www.merriam-webster.com/dictionary/glide.
- Greene, Roland. *Post-Petrarchism*. Princeton University Press, 2016.
- Gørvell, Skrevet av Knut, et al. "'Det Er Den Draumen' Av Olav H. Hauge." *Boktips*, 18 Dec. 2020, www.boktips.no/dikt/det-er-den-draumen-av-olav-h-hauge/.
- "Olav H. Hauge and the Poem - Norway Guest of Honour Frankfurt Book Fair 2019 - The Dream We Carry." - *Norway Guest of Honour Frankfurt Book Fair 2019 - The Dream We Carry*, norway2019.com/en/about-norway-2019/olav-h-hauge-and-the-poem.
- "Olav H. Hauge." *Copper Canyon Press*, 26 Nov. 2019, www.coppercanyonpress.org/authors/olav-h-hauge/.
- Peoplepill.com. "About Olav H. Hauge: Norwegian Writer (1908 - 1994): Biography, Facts, Career, Wiki, Life." *Peoplepill.com*, peoplepill.com/people/olav-h-hauge.
- "Slip." *SLIP | Definition in the Cambridge English Dictionary*, dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/slip.
- Steffen. *Det Er Den Draumen - a Poem in Two Translations by Olav H. Hauge*, 1 Jan. 1970, my-albion.blogspot.com/2020/06/det-er-den-draumen-poem-in-two.html.

«VEIKT ER DET STRÅET SOM STEND ÅLEINE» av Arne Skjerven

Ja, så seier Olav H. Hauge i dagbøkene sine. Og han slepp ikkje tanken med denne utsegna. Dei livgjevande vekstrane er for menneska. Dei skal stå og vera til nytte og glede, og til å bera folk gjennom livet. Difor: «Du rører ikkje ein blom utan at stjernorne skjelv!» Me må altså taka oss i age, og finna ein linn og stø veg framover i livet saman med hopehavet, som nett her er det veksande.

For, seier Hauge: «Du skal sjå blomane. Kjenna angen, men ikkje plukka dei, - det er løyndomen i lyrikken.»

Ja, me er søkjande, kvar på sitt vis, men me er og søkjande på vårt vis. Me kan vera veike strå, men saman kan me vera sterke. Blomane er for auga, dei er for lukta, og finn me denne løyndommen og opplever han, så er blomane for både hovud og hjarte. Dei er eit lite, -ja også stort tempel eller ein grunnvoll-, i kvar av oss. Då er me rike, kvar for oss, og rike saman.

Så legg Hauge til: -«Er du rik nok

til å høyra lauvsusen ein skumrande, grå sumarkveld, - då er det enno von for deg.»

Det er nemleg slik at det uendelege kan du sjå i ein vassdrope liksåvel som i eit hav. No er det ikkje slik at alle av oss kan koma til havet og i havet utan å drukna. Derimot kan dropen laga elvar, samla opp vatn til det veksande. Difor skal me vera trufaste mot dropen, og vera takksame.

Javel, men er ikkje dette gamaldags, ja til og med naivt? Det kan kanskje lyda slik, men : «Eg er så gamal at eg held meg til ljå. Stilt syng han i graset, og tankane kan gå. Det gjer ikkje vondt heller, se gjer graset, å falla for ljå.»

Det gjer ikkje vondt å la tankane gå heller, når ein ser blomane og kjenner angen av dei, og gjerne smakar på ein syrestilk. Og når ein attpåtil er så rik at ein høyrer susen i tre ein gråversdag, då står ein ikkje åleine som eit veikt strå!

God sommar!

Som ein del av pandemien som vi har hatt det siste 1 ½ året har vi blitt fortruleg med at viruset som gjev sjukdomen covid 19 kan endra seg ved sokalla mutasjon. Det er mogeleg at viruset vert mindre skummelt ved mutasjon, men det inntrykket me amatørar sit att med, er at mutantane er skumlare enn dei opphavelge utgåvene av virusa. Olav H. Hauge var ein kunnig fruktdyrkar som synest å ha vore kjend med at nye eplesortar kan dukka opp som resultat av ein mutasjon. Prinseple var ein vanleg sort som var dyrka i mange eplehagar. So vart det i 1928 oppdaga ei raudare utgåve av prinseple på garden til Olav Ellingson Hakastad (Edlings-Ola, 1881–1969). I bygdeboka for Ulvik er han omtala i band 2 side 62–63. Her kan en seia at ein mutant er eit døme på forbetring.

Historia er omtala i fleire bøker, som Finn Måge si Norsk Fruktthistorie (2016 Forlaget Skald) - Side 326, Prins eller Prinsar.

«Prins er kjend frå omkring 1860, Sorten blei poda på garden Brandstveit i Ullensvang, og podekvisten kom frå Koren på Helleland. Den raude typen blei funnen hos Olav Ellingson Hakastad i Ulvik i 1928, diktaren Olav H. Hauge var med då dei oppdaga den raude mutanten. Han føreslo nemnet Edling, som altså tyder at det var eit edelt eple. Men dei som skreiv pomologien, mistyda dette og gav han mansnavnet Elling. Dette lika Olav H. Hauge lite, namnet kunne minne om Den Grimme Elling»

Saka er og omtala i kapittelet til Åsmund Bjørnstad i boka «Tid og hausta inn».

«Vidare er Hauge kjend i fruktkrinsar for oppdaginga av ein raud sport mutant i eplesorten Prins. Slike mutasjonar finst i mange eplesortar, som gul og raud gravenstein, gul og raud Delicious osv. Det var ein

granne, Edlings-Ola, som fann dei raudfarga epla på ei toppgrein i ein apal. Sidan Hauge kjende til feomenet, var det han som sende prøve på epla til forsøksleiar Per Stedje på Njøs. Hauge gav sorten namnet Edling, for å æra finnaren og «å gjeva assosiasjon um at eplet var edelt.

På Hjeltnes vart so namnet til «Elling» ei form som nærast segjer det motsette» Nå er det mest alltid kalla Raud Prins.

For å runde av med eigne ord frå Olav H. Hauge set eg inn teksten frå eit brev frå Olav H. Hauge til Bjarne Ljones om saka.

Hakestad 2. juni 1961

Professor Bjarne Ljones
NLH. Vollebekk

Takk for artikkelen du sende meg. Eg har ikkje noko å segja til det du skriv um Raud Prinsar. Det var ein topp i ein Prins-apal hjå Edlings Ola som tok til å bera raude eple. Ein haust fekk eg nokre eple og sende dei til Per Stedje. Svaret frå Stedje har fyre meg her, han lika sorten svært godt. Um namnet skreiv han: No vil eg beda deg at du saman med eigaren finn eit sermerkt og høveleg namn på denne sport. «Raud Prinsar» kling ikkje godt. Kunde de tvo finna eit heilt nytt namn, kort og råkande so var det sær bra.» Eg tenkte fyrst på å kalla sorten «Odin» men eg tykte «Edling» var godt nettopp fordi det i skrifteleg form vilde gjeva assosiasjonar um at eplet var edelt. På Hjeltnes vart so nemnet til «Elling» ei form som nærast segjer det motsette.

Med beste helsing

Olav H. Hauge

Eit neste kapittel i saga om prins eple er omtala i boka til Finn Måge: «Ein type av Prins som vart kalla Kronprins, blei planta på

Måge ein gong på 1990 talet. Det er ein djupt raud og meir kompakt type av Raud Prins. Denne typen har ikkje blitt mykje planta.»

KORT OM SKRIBENTANE I DETTE HEFTET

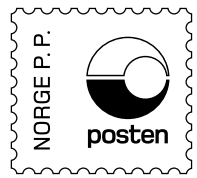
Anne Karin Fonneland, fødd 1956. Busett på Sunde i Sunnhordland. Cand. mag. frå Universitetet i Bergen med faga litteraturvitskap, sosiologi og psykologi. Dessutan har ho teke utdanning i mediefag og skulebibliotekteneste. I arbeidslivet har ho vore innom bibliotek, lærar i grunnskule og den lengste tida i den vidaregåande skulen, frå 2000. Anne Karin Fonneland er og forfattar. Ho debuterte i 1996 med diktsamlinga Marmormjøl. Seinare det kome seks diktsamlingar, og ho er representert i ei rad antologiar. Ho har og skrive ein roman, Apalgard.

Marit Hafting, fødd 1948. Busett på Voss. Barne- og ungdomspsykiatar. Pensjonert overlege og forskar.

Arne Sunde, fødd i 1955. Busett på Stord, er mangeårig norsklektor i ungdomsskule,, vidaregåande og høgskule. Har studert og undervist i USA og publisert fleire artiklar om nynorsken og nynorskforfattarar i USA. I tillegg har han publisert artiklar om lokallitteratur.

Arne Skjerven, fødd 1944. Busett i Ulvik. Tidlegare lærar. Ein av skiparane av Venelaget og pådrivar for Haugestøtta i Ulvik. Forfattar av fleire Haugebøker. Skribent i aviser m.a. Hordaland. Aktiv tillitsmann i Noregs Mållag.

Simon UcedaVelez, fødd 2003. Skuleelev/student frå USA.

Returadresse: Olav Ljones, Østadsveien 16, 0753 Oslo

STYRET I VENELAGET

Olav Ljones, leiar - ola-lj@online.no - tlf 90 69 39 04

Marit Hafting - Marit.Hafting@gmail.com - tlf 995 50 315

Guri Hjeltnes - guri.hjeltnes@hlsenteret.no - tlf 452 30 353

Kamilla Systaddal - kamisyst@gmail.com - tlf 464 22 510

Ingebjørg Winjum - ibwinjum@hotmail.com - tlf 404 03 863

Varamedlem - Astrid Kløve Graue - akg@avisa-hordaland.no

Kasserar Anders Opheim - andersko@ulvik.org

Redaksjon for dette heftet: Marit Hafting, Olav Ljones (redaktør),
Ingebjørg Winjum.

